

Alapítás éve: 1935

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE
Association of Hungarian Librarians • Verein Ungarischer
Bibliothekare •
Association des Bibliothécaires Hongrois • Общество Венгерских Библиотекарей

Székhely: 1014 Budapest, Szent György tér 4-6.
Levelezési cím: 1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület
Telefon/Fax: (36-1) 311-8634; Honlap: <http://mke.info.hu> • E-mail: mke@oszk.hu

DR. BÓKA JÁNOS európai uniós és nemzetközi igazságügyi együttműködésért felelős államtitkár úr részére
Igazságügyi Minisztériuma
Budapest, Kossuth Lajos tér 4, 1055
e-mail: dsmsatcab@im.gov.hu, szerzoijogireform@hipo.gov.hu

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) köszönettel megkapta véleményezés céljából az előzetes társadalmi egyeztetés keretében megküldött a szerzői jogi irányelvek átültetési tervezetéről szóló előterjesztést.

Az MKE az alábbi véleményt alakította ki és az alábbi észrevételek kívánja tenni a tervezettel kapcsolatban.

BEVEZETŐ

Állásfoglalásunkban és javaslatainkban az átültetési javaslatoknak a könyvtári szolgáltatásokat érintő rendelkezéseire koncentráltunk, de néhány esetben olyan kérdésekben is véleményt nyilvánítunk, amelyek nem elsődlegesen a könyvtári ellátás rendszerére vonatkoznak.

A szerzői jogi törvény preambuluma a következőt írja: „*a technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás*”. Véleményünk szerint sajnos a technikai fejlődés meghaladta a törvényt. Az EU a DSM irányelvek bevezetésével, illetve a jogharmonizációra való törekvéssel szeretné javítani Európa versenyképességét Amerikával és Japánnal szemben. Ehhez az kell, hogy a kutatók és az oktatási intézmények jogszerűen és szabadon hozzáférjenek az adatokhoz és művekhez, illetve ezekkel a célokkal szabadon felhasználhassák őket.

KONKRÉT ÉSZREVÉTELEK, JAVASLATOK

2. módosítás

Az A) opciót támogatjuk. A könyvtárak felhasználóinak egy jelentős részét alkotó fiatalok (egyetemi hallgatók) körében nagy népszerűségnek örvendenek a különböző képek és egyéb szerzői művek humor céljára történő

felhasználásai (pl. mémek). Ennek a felhasználási módnak a jogszerűség szürke zónájából való kiemelését támogatandónak tartjuk, amihez a 2. módosítás A) opciója szerinti értelmezés sokat tesz hozzá.

4. módosítás

Az indokolás első mondata hibásan hivatkozik a DSM irányelv 2. cikk 5. pontjára. Helyesen: 2. cikk 6. pont.

A szabad felhasználás eseteit összefoglaló, IV. fejezet módosításai

9. módosítás

A javaslat fontos alapelvet fogalmaz meg, miszerint a szabad felhasználás szerződéssel vagy egyoldalú jognyilatkozattal való kizárása vagy korlátozása semmis, ha az Sztj. eltérően nem rendelkezik. A módosítás beépítése az Sztj-be nagyon fontos garanciális erővel bír a könyvtárak számára.

10. módosítás

Az újonnan bekerülő 33/A. § (1) bek. 2. pont nagyon fontos **új gyűjtőfogalmat vezet be**; jónak tartjuk a *kulturális örökségvédelmi intézmény* elnevezés használatát

A (2) bek. 1. pontjában a kutatóhely fogalmi meghatározásánál a javaslat eltér a DSM irányelv 2. cikk 1. pontjától, miszerint csak a b) alpontra vonatkoztatja a vállalkozás elsőbbségi hozzáférését tiltó mondatrészt, holott a DSM irányelv mind az a) alpont, mind a b) alpont esetére alkalmazandónak rendeli (ahogy az irányelv központosításából és bekezdéstörési megoldásából is kikövetkeztethető).

A (2) bek. 3. pontja: A szöveg- és adatbányászat bevonása a szabad felhasználások körébe korszerű és szükséges rendelkezés a könyvtárak számára.

14. módosítás

A módosítás 2 szövegtervezete közül a B) opciót támogatjuk.

15. módosítás

Az egyes felhasználási esetek körében a **magáncélú másolás** esetén a jövedelemszerzés, vagy jövedelemfokozás mellett újabb feltételként fogalmazódik meg a felhasználással érintett műhöz való **hozzáférés jogszerűsége**. Nagyon fontos a törvény erejét is latba vetni annak tudatosítására, hogy az interneten engedély nélkül hozzáférhetővé tett szerzői jogi védelem alatt álló művek nem tartozhatnak a szabad felhasználás körébe.

16. módosítás

A (2) pontban foglalt rendelkezés törlése örvendetes, hiszen elavult technikai megoldásról volt szó. Fontos lenne azonban a törvény szövegében is rögzíteni, hogy melyek azok a kritériumok, amelyeknek a szabad felhasználás esetkörébe tartozó felhasználás során meg kell felelni valamennyi műtípus

(azaz nem csak a könyvek, folyóiratok, napilapok) esetén. A háromlépcsős tesztre való hivatkozás csak az átültetés indoklásában fordul elő és a szabályt a gyakorlatban alkalmazók számára túl kevés támpontot ad, ezért fennáll a veszélye a jóhiszemű, de mégis jogsértő könyvtári szolgáltatások bevezetésének (pl. teljes könyvek digitalizálása a könyvtári reprográfiai forráspontokon). Javasoljuk (még, ha jogászi szemmel felesleges ismétlődésnek is látszik), hogy a háromlépcsős teszt kritériumrendszerére a visszautalás itt rögzítve legyen.

17. módosítás

Üdvözöljük, hogy a más személy általi másolatkészítés tilalma megszűnik; fontos, előre mutató változás, de a 16. módosításhoz fűzött megjegyzésre tekintettel (ahogy arra ott utaltunk), a magáncélú másolás kritériumainak pontosítása nélkül jogsértő gyakorlatok kialakulásához vezethet. Így itt is nyomtatékosítva kérjük a 16. módosításhoz tett javaslatunk befogadását.

18. módosítás

Az intézményi többszörözés esetén a törvénymódosítás és az irányelv szövege között **nincs összhang**: Szjt. módosítás szövegében egyes számban áll a következő: “kulturális örökségvédelmi intézmény a gyűjteményének állandó részét képező”, az átültetendő irányelv (DSM 6. cikke) viszont többes számban fogalmaz (az angol és a német szövegverzióban is)! Nagy különbség van aközött, hogy az egyes állományokat különálló egységként, vagy egy ésszerűen együttműködő rendszerként kezeljük.

Határozottan kérjük, hogy a kormány által elfogadott Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) szellemével összhangban azzal segítsük a KDS szolgáltatásorientált szemléletének a megvalósulását, hogy a 35. § (4) bekezdés ne külön-külön egy-egy kulturális örökségvédelmi intézményre, hanem azok rendszerére vonatkozzon, és így ezek az intézmények összehangolt együttműködés keretén belül élhessenek az e pontban meghatározott másolatkészítés jogával.

A **18-19. módosítás** szerint kulturális örökségvédelmi intézmény készíthet műről másolatot, ha az nem jövedelemszerzést szolgál. Pl. megőrzésre, könyvtárközi kérés miatt, intézményi célokra. **Ezek szerint akár egész könyv másolata is kérhető könyvtárközi kölcsönzéscéljából?** Kérjük ezt egyértelműsíteni.

21 – 22. módosítás

A **szöveg- és adatbányászat** új szabad felhasználási esetként való bevezetése korszerű, modern rendelkezés. A jogi szövegek feltárása, kutatása kapcsán, a digitális bölcsészet és más szakterületek terén nagy lehetőségeket rejt magában.

A szövegben a *szöveg- és adatbányászat* kifejezés használata és helyesírása néhol pontatlan. Minden esetben a teljes, pontos kifejezést lenne célszerű használni (pl. 35/A§ (1) c pontjában csak szövegbányászat kifejezés szerepel).

A 35/A (2) b pontjában a másolatok megfelelő biztonsági szinten való tárolása pontosítása lenne szükséges, nemzetközi szabvány megjelölésével.

A **21-22. módosítások** szerint szabad felhasználásnak minősül a szöveg- és adatbányászathoz végzett többszörözés és kimásolás. A kulturális örökségvédelmi intézmények és kutatóhelyek esetében a **22. módosítás** érvényes, amely feltételül szabja a jogszerű hozzáférést, a másolatok megfelelő biztonsági szinten történő tárolását, valamint a megőrzésük okát tudományos kutatási célként definiálja. Fontos különbség a **21. módosítás**sal szemben, hogy az adatok megőrzésének itt nincs időbeli korlátja. A szövegezés elfogadható.

25. módosítás

Az árva művek felhasználásával kapcsolatos szabályokat szükséges lenne összehangolni a GDPR személyes adatok kezelésére vonatkozó szabályaival, mind a jogosultkutatás (41/A§ (1)-(2) bekezdések), mind az engedélyezési eljárás (különösen 41/B (1b)c pont) során.

A 41/B. § (1b) bek. c) pontjába beillesztett módosítást javasoljuk átfogalmazni, mert zavaros. Egy szerzői mű biztonságos (két vagy több mű összekeverését kizáró) azonosítására alkalmas alapadatok: a mű szerzőjének neve, a mű címe és a kiadás (első nyilvánosságra hozatal) éve. Javasoljuk a pontot úgy megfogalmazni, hogy ezek ne keveredjenek a “lehetséges” adatok felsorolásával:

“c) a mű vagy a teljesítmény azonosítására alkalmas adatokat, így különösen a mű vagy a teljesítmény címét, a szerző nevét, a mű vagy a teljesítmény első nyilvánosságra hozatalának évét és - ha ez lehetséges - a szerző születésének és halálának évét, a jogosult, több jogosult esetén valamennyi jogosult nevét, valamint lakcímét vagy tartózkodási helyét;”

26. módosítás

Elírás javítása: a (7) bekezdésben “eljárásértért” helyett “eljárásért”.

27. módosítás

A kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek

Ez a fejezet teljesen új, és nagyobb feladatot ró a kulturális örökségvédelmi intézményekre a kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek terjesztése, többszörözése és nyilvánossághoz való közvetítésének terén.

Pontatlan a területi hatály meghatározása. Az Egységes Piac szabályozása során a szabályozó eszközök az Európai Gazdasági Térség területére szólnak. Ebben a fejezetben (IV/B fejezet) több pontján az Európai Unió tagállamai jelennek meg (pl. 41/L§ 1. pontja, 41/M§ (3) bekezdés). Ezt pontosítani szükséges.

28. módosítás

A 41/M§ (1) bekezdésében a tiltakozó nyilatkozatot tételére csak a szerzőt hatalmazza fel. Az indoklás azonban utal arra, hogy a tiltakozás joga a

jogosultat is megilleti, ez esetben ennek kell szerepelnie a jogszabály szövegében is.

A 28. módosítás szerint a kulturális örökségvédelmi intézmények a gyűjteményük állandó részét képező kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek nem kereskedelmi célú többszörözésének, terjesztésének, nyilvánossághoz való közvetítésének engedélyezésére és az ezért fizetendő díj mértékének megállapítására a közös jogkezelővel köt szerződést a kulturális örökségvédelmi intézmény, kivéve, ha a szerző tiltakozó nyilatkozatot tett.

Kérdés: Minden egyes könyvtárral szerződést kötnek, vagy beleveszik az EMMI által fizetett jogdíjba? Kérjük a szöveg ennek megfelelő egyértelműsítését.

Kérdés: Mit jelent az, hogy „a gyűjteményük állandó részét képező” művek? Nyilván az előfizetéssel csak használati jogot szerzett művek nem tartoznak ide, de azon túl hogyan bizonyítja a kulturális intézmény, hogy gyűjteménye állandó részéről van szó? Egyedileg leltárba vett dokumentumok? Vagy csoportos leltári felvétel is elegendő? Hogyan értelmezzük ezt a gyakorlatban?

29. módosítás

A kereskedelmi forgalomban nem elérhető (out of commers) művek kulturális örökségvédelmi intézmény általi felhasználására vonatkozó szabályok (41/M. § és 41/N. §) a felhasználás két típusát különböztetik meg aszerint, hogy az adott műtípus adott felhasználásának (nem kereskedelmi célú többszörözés, terjesztés és nyilvánossághoz közvetítés) jogosítása kiterjesztett közös jogkezelés körébe tartozik-e ((1)-(3) bek.), avagy sem ((4) bek.). A kiterjesztett közös jogkezelés alá nem tartozó felhasználási módok esetében (amennyiben a konkrét műtípus adott felhasználási módjára nincs reprezentatív közös jogkezelő szervezet), a törvényjavaslat szabad felhasználási esetként nevesít.

Az Szjt. szabad felhasználásokról szóló IV. fejezetének értelmezése alapján az a véleményünk, hogy valódi szabad felhasználás esetén nincs hatósági nyilvántartásba vételi kötelezettség. Ennek értelmében a 41/M. § (4) bekezdés átfogalmazását javasoljuk: a szövegben ne szerepeljen a szabad felhasználás kifejezés, mert az félreértésre ad lehetőséget. (Hasonlóan az árva művekről szóló 41/F-K. §-okhoz, ahol szintén hasonló rendszerben történik a művek kedvezményezett intézményi felhasználásának jogosítása). Ezt azért is javasoljuk megfontolásra, mert az Szjt. rendszerében a szabad felhasználások esetei egy helyen, a 4. fejezetben találhatók meg, és ennek a jól követhető, átlátható rendszernek a megtörése megbontja az Szjt. koherenciáját.

Továbbá javasoljuk, hogy a törvény határozzon meg 12 hónap díjazás nélküli türelmi időt azokra a felhasználásokra, melyeket a 41/M. § (4) bek. alapján jogszerűen kezdett meg a kulturális örökségvédelmi intézmény, de a felhasználás ideje alatt létrejött az adott műtípus, adott felhasználási módjának jogosítására közös jogkezelő szervezet (avagy valamelyik létező közös jogkezelő hatáskörébe kerül az adott felhasználási mód). Ez adna garanciát a kulturális örökségvédelmi intézményeknek arra, hogy az általában kötött költségvetési tervezésükbe be tudják építeni a felhasznált

művek további felhasználásához kapcsolódó jogdíjakat, vagy megfelelő határidővel döntést tudjanak hozni a felhasználás beszüntetéséről.

31. módosítás

A 31. módosítás első része azt mondja ki, hogy a szerző bármikor tiltakozhat a felhasználás ellen. A második részben az áll, hogy annak vizsgálatát, hogy az adott mű kereskedelmi forgalomban elérhető-e, a kulturális örökségvédelmi intézmény (többek között a könyvtár) köteles elvégezni.

Ugyanitt olvasható: „Az elérhetőség-vizsgálat során a kulturális örökségvédelmi intézmény tartozik felelősséggel az adott helyzetben általában elvárható erőfeszítések megtételéért.”

Kérdés: Ez pontosan mit jelent? Mi az „általában elvárható erőfeszítés”? Kérjük szépen definiálni.

33. módosítás

Az MKE nagyon fontosnak tartja az 1999. augusztus 31-ei időhatár bevezetését a kereskedelmi forgalomban nem kapható művek azonosításának egyszerűsítése érdekében.

Ugyanebben a módosításban olvasható, hogy a kulturális örökségvédelmi intézmény köteles nyilvántartást vezetni a 47/M paragrafus (1) és (4) bekezdése szerinti általa végzett felhasználásokról, ezt elektronikus úton benyújtani a Hivatalnak, akik ezt a kiegészítik a tiltakozásra vonatkozó információkkal, és azonnal továbbítják az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának. Az adott művek csak 6 hónappal ezután kerülhetnek felhasználásra.

Vagyis: a könyvtáraknak le kell folytatniuk a kutatást, hogy egy mű kereskedelmi forgalomban elérhető-e (Hogyan? Erre nem tér ki a törvénytervezet), listába kell gyűjteniük az általuk felhasználni kívánt kereskedelmi forgalomban nem elérhetőnek vélt műveket a következő adatokkal kiegészítve:

- a) a mű azonosítását lehetővé tévő,
- b) a felhasználási engedély feleivel kapcsolatos lényeges,
- c) a felhasználási engedély területi hatályára vonatkozó,
- d) a felhasználási engedély alapján megvalósított felhasználással kapcsolatos lényeges információkat.

Utána az SZTNH hozzáteszi a tiltakozásra vonatkozó információkat, de semmi egyebet (a továbbított adatokért nem vállalja a felelősséget), és rögtön tovább küldi az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának, akik online hozzáférhetővé teszik a listát egy Uniós portálon, hogy lehetőséget adjanak a szerzőknek a tiltakozásra. Az adott művet az online megjelenéstől számított minimum 6 hónapig nem lehet felhasználni. Fontos kitétel még: *„a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, a felhasználást végző kulturális örökségvédelmi intézmény, valamint az engedélyezésre jogosult közös jogkezelő köteles honlapján tájékoztatást nyújtani a kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek felhasználására vonatkozóan.”*

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni, hogy lehetőséget kaptunk arra, hogy javaslatainkat és észrevételeinket megküldhessük a jogszabálytervezet

vonatkozásában.

Budapest, 2020. június 6.

Köszönettel és üdvözlettel:

Barátné Prof. dr. Hajdu Ágnes
az MKE elnöke